

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
FÖR FÖRETAGARE
2007**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
FÖR FÖRETAGARE
2007**

© Utbildningsstyrelsen 2007

Edita Prima Oy

Helsingfors 2007

ISBN 978-952-13-3533-4 (häft.)

ISBN 978-952-13-3534-1 (pdf)

DNR **22/011/2007**

FÖRESKRIFT **Iaktas som förpliktande**

DATUM **24.8.2007**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.9.2007 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr **49/011/2001**
16.10.2001

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR FÖRETAGARE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för yrkesexamen för företagare.
Examensgrunderna skall iaktas fr.o.m. 1.9.2007 tillsvidare.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte
lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar
utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbild-
ningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall
som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Undervisningsråd

ANNE HUHTALA
Anne Huhtala

INNEHÅLL

Kapitel 1

Fristående examina	7
1 § Anordnande av fristående examina	7
2 § Avläggande av fristående examen	7
3 § Grunderna för fristående examen.....	7
4 § Personlig tillämpning i fristående examen	8
5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen.....	8
6 § Betyg	8
7 § Utbildning som förbereder för fristående examen.....	9

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen för företagare	9
1 § Examensdelarna	9

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för företagare och grunderna för bedömningen	10
1 § Precisering av en affärsidé	12
Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	12
Påvisande av yrkesskicklighet	12
Utvärderingssamtal.....	14
2 § Uppgörande av en affärsverksamhetsplan	15
Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	15
Påvisande av yrkesskicklighet	15
Utvärderingssamtal.....	17
3 § Genomförande av en affärsverksamhetsplan	18
Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	18
Påvisande av yrkesskicklighet	18
Utvärderingssamtal.....	20

Kapitel 1

FRISTÅENDE EXAMINA

1 § Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna ingår ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

2 § Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel skall bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

3 § Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, grunderna för bedömningen (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De inkluderar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen skall täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

4 § Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om personlig tillämpning.

5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna skall mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna skall klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De skall också ges möjlighet till att själva bedöma sina prestationer. Examensanordnaren gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ges examinanderna respons om prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet skall ha god yrkeskunskap inom ifrågavarande område. Examenskommissionen och examensanordnaren kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen.

En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenkommissionen. Examenkommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning

6 § Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat ett direktiv om vilka uppgifter som skall framgå ur betyg för fristående examina, utbildning som förbereder för fristående examen och läroavtalsutbildning.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensanordnaren.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensanordnaren skaffar och undertecknar yrkesbeviset som är avgiftsbelagt för examinandena.

7 § Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går formellt sett inte att ställa förhandsvillkor i fråga om utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning.

Förberedande utbildning skall anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena skall planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen skall ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR FÖRETAGARE

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen för företagare består av tre obligatoriska examensdelar. Examen är klar då examinandena har avlagt alla examensdelar med godkänt vitsord.

Utgångspunkten i examensdelarna och kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för företagare är de praktiska åtgärder i samband med startandet av ett företag, i vilka examinandena visar sig ha de kunskaper och färdigheter som behövs i företagsverksamhet.

Examensdelarna är:

1. Precisering av en affärsidé
2. Uppgörande av en affärsverksamhetsplan
3. Genomförande av en affärsverksamhetsplan.

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I YRKESEXAMEN FÖR FÖRETAGARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

Yrkesexamen för företagare är avsedd för personer som har verkat som företagare eller yrkesutövare under några års tid (existerande företag), håller på att inleda företagsverksamhet (företag i inledningsskede) eller planerar att starta ett företag (företag under planering). I den första examensdelen preciserar examinanderna en affärsidé för det egna företaget. I den andra examensdelen gör de upp en affärsverksamhetsplan som de i den tredje examensdelen omsätter i praktiken. Om examinanden inte ännu har ett fungerande företag, påvisas kraven på yrkesskicklighet i den tredje delen genom konkreta planer för att starta ett företag.

Alla utbildningsanordnare sörjer för att personlig tillämpning genomförs i yrkesexamen för företagare och i utbildning som förbereder för den i enlighet med examensgrunderna, såväl vid ansökan till utbildningen, vid avläggande av examen som vid inhämtande av behövlig yrkesskicklighet. Detta dokumenteras noggrant i ett dokument som berör personlig tillämpning och som uppdateras i takt med att examensprocessen framskrider.

Yrkesskickligheten som krävs i examensgrunderna påvisas, i enlighet med planen för anordnande av yrkesexamen för företagare som examenskommissionen godkänt, vid personligt tillämpade examenstillfällen i en autentisk miljö så att examinanderna heltäckande kan visa sig ha den yrkeskunskap som förutsätts då man inleder och bedriver företagsverksamhet.

Yrkesexamen för företagare bedöms för en examensdel i sänder så att examinandernas yrkesskicklighet jämförs med kraven på yrkesskicklighet i den aktuella examensdelen. Examinanderna skall vid examenstillfällena uppvisa förmåga att utvärdera och lära sig av erfarenheter samt att omvärdera och ta i bruk nya verksamhets sätt. Examinanderna skall också uppvisa färdigheter och förmåga att tillämpa sitt kunnande i varierande situationer och verksamhetsmiljöer.

Examenstillfällena i yrkesexamen för företagare planeras och genomförs konsekvent i en process som börjar med precisering av en affärsidé och slutar med genomförande av en affärsverksamhetsplan.

Efter varje examenstillfälle bedömer och dokumenterar bedömare/bedömarna det kunnande som examinanderna påvisat i relation till kraven på yrkesskicklighet samt målen och kriterierna för bedömning i examensdelen. Examinandernas självvärdering utgör en viktig del av examensprestationen. Dessutom hålls en separat diskussion mellan examinander och bedömare där examinanderna får råd och respons på sitt påvisade kunnande.

Efter att alla examenstillfällen som ingår i examensdelen har genomförts hålls ett utvärderingssamtal. I samtalet deltar examinanden och en trepartsgrupp som består av

- en erfaren företagare
- en representant för företagare eller intressentgrupper, t.ex. från företagarorganisationer eller organisationer som stödjer eller betjänar små och medelstora företag samt
- en representant för undervisningssektorn.

Trepartsgruppen bedömer tillsammans examinandernas yrkesskicklighet i relation till kraven på yrkesskicklighet samt målen och kriterierna för bedömning i examensdelen. Examinanderna presenterar en självvärdering av sin yrkesskicklighet och hur den påvisats.

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen

I det följande står kraven på yrkesskicklighet i varje examensdel i den vänstra kolumnen med fet stil och under det står målen för bedömning som härletts ur kraven på yrkesskicklighet med kursiv stil. Under målen för bedömning står kriterierna för bedömning, på basis av dem bedöms om examensprestationen skall godkännas. I den högra kolumnen beskrivs hur examinanderna skall påvisa sin yrkesskicklighet och hur bedömarna utvärderar deras examensprestationer.

1 § Precisering av en affärsidé

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna bedömer sina egna förutsättningar att verka som företagare.</p> <p><i>Företagarens personliga egenskaper och livssituation</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• granskar och beskriver kritiskt och realistiskt hur deras egenskaper och livssituation lämpar sig för att verka som företagare• bedömer de personliga fördelarna och riskerna med ett eget företag• drar slutsatser om sin egen situation med tanke på att bli egen företagare. <p><i>Yrkeskompetens</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• beskriver sin egen yrkeskompetens som behövs i företagsverksamheten• bedömer med hjälp av sakkunniga om den egna yrkeskompetensen räcker till• bedömer sitt kunnande om branschen, konkurrensläget och intressentgrupper• drar utgående från det föregående slutsatser om sin egen yrkeskompetens som företagare. <p><i>Bedömning av branschens möjligheter och risker</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• beskriver det egna företags bransch och dess aktörer samt branschens framtidsutsikter• bedömer med hjälp av sakkunniga möjligheterna och riskerna inom branschen• drar utgående från det föregående slutsatser om sina egna möjligheter att verka som företagare.	<p>Examinanderna påvisar sitt yrkeskunnande genom att de bedömer sina egna förutsättningar att verka som företagare. Examinanderna bedömer de egna förutsättningarna i praktiska situationer, t.ex. då de diskuterar sitt företagande med sakkunniga, samlar material om sina förutsättningar samt då de sammanställer och presenterar utredningar och sammandrag om sin situation. Bedömarna följer med och bedömer examinandernas verksamhet och gör en skriftlig bedömning.</p> <p>Examinanderna kompletterar sina examensprestationer med utredningarna samt med ett sammandrag och en självvärdering av de egna förutsättningarna att verka som företagare. Dessa bedöms och utgör därefter en del av examensprestationen.</p> <p>Bedömningarna, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering fogas till bedömningsmaterialet.</p>

<p><i>Nätverksrelationer</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskriver de viktigaste nätverken inom det egna företagets bransch • utnyttjar i mån av möjlighet alla tänkbara kontakter i sin företagsverksamhet • bedömer med hjälp av sakkunniga möjligheterna och riskerna med att utnyttja nätverk för den egna företagsverksamheten • drar utgående från det föregående slutsatser om utnyttjande av nätverk. <p><i>Bedömning av egna förutsättningar</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör ett sammandrag av de egna förutsättningarna att verka som företagare • vidtar de åtgärder som sammandraget förutsätter. 	
<p>Examinanderna gör upp en fungerande affärsidé utgående från sina egna bedömningar.</p> <p><i>Planering av företagets framtid</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • formulerar sin syn på det egna företagets framtid (företagets vision) för tre år framåt • fattar beslut om en realiserbar företagsimage som stödjer lönsam affärsverksamhet. <p><i>Planering av kundorienterade produkter och tjänster</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kartlägger företagets nuvarande och framtida produkter och tjänster • kartlägger potentiella kunder och deras behov nu och inom en nära framtid • väljer och motiverar valet av målgrupper för sina produkter och tjänster • produktifierar sina produkter och tjänster. 	<p>Yrkesskickligheten påvisas på olika sätt beroende på i vilket skede företaget är.</p> <p><u>Existerande företag:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att i praktiska situationer precisera affärsidén för sitt företag. De bedömer till exempel det egna företagets verksamhet, resurser och produkter med hjälp av medlemmar i olika intressentgrupper. De gör upp en plan för utvecklande av den egna affärsidén. Avslutningsvis utarbetar de en reviderad affärsidé.</p> <p><u>Företag i inledningsskede och företag under planering:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att för sitt blivande företag utarbeta en affärsidé som grundar sig på egna uppskattningar och planer. De diskuterar och rådgör t ex med sakkunniga och andra företagare inom den aktuella branschen, gör upp planer för sin företagsverksamhet samt utarbetar till sist en affärsidé för sitt företag.</p>

<p><i>Resurser</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • definierar vilka fysiska, ekonomiska och psykiska resurser som behövs inom företagsverksamhet • ställer de behövliga resurserna i prioritetsordning • beslutar om behövliga resurser och kan motivera sina beslut • reflekterar över sitt eget specialkunnande och hur det går att utveckla till en konkurrensfaktor. <p><i>Uppgörande av en preciserad affärsidé</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör upp en preciserad affärsidé för sin egen företagsverksamhet utgående från uppskattningar och val • gör upp en motiverad plan för vidareutveckling av affärsidén. 	<p>Bedömarna följer med och bedömer processen, i fråga om ett existerande företag preciseringen av affärsidén och i fråga om ett företag i inledningsskedet eller ett företag under planering uppgörandet av affärsidén, samt hur genomförbar affärsidén är och ger en skriftlig utvärdering av detta. Examinanderna kompletterar sina examensprestationer genom att beskriva sin affärsidé och de motiverade värderingar och val som ligger som grund för den.</p> <p>Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p> <p>Bedömningarna, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering fogas till bedömningsmaterialet.</p>
---	--

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått, sina egna självvärderingar samt de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanden och bedömarna diskuterar tillsammans examinandens yrkesskicklighet utgående från givna bedömningar och dokument.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte där den beslutar om den skall föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns samt ger ett skriftligt utlåtande över sitt beslut.

2 § Uppgörande av en affärsverksamhetsplan

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna fattar grundläggande beslut om affärsverksamheten i sitt företag</p> <p><i>Planering av affärsverksamheten</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• planerar hur de skall uppnå den företagsimage de eftersträvar• beaktar de krav som lagstiftningen ställer på den egna företagsverksamheten• jämför olika företagsformer med avseende på risker, ansvar och skyldigheter• planerar möjliga verksamhetssätt och organiseringsmodeller för sitt företag• reflekterar över hurdana lokaler företaget behöver. <p><i>Definition av affärsverksamhetsplanens uppbyggnad</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• söker alternativa modeller till affärsverksamhetsplaner och överväger deras lämplighet• väljer den modell som bäst lämpar sig för den egna affärsidén och motiverar sitt val.	<p>Yrkesskickligheten påvisas på olika sätt beroende på i vilket skede företaget är.</p> <p><u>Existerande företag:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att i praktiska situationer precisera de grundläggande lösningarna för sitt företags affärsverksamhet. De diskuterar med sakkunniga inom den egna branschen, bedömer sina möjligheter samt gör utredningar och bedömningar i anslutning till affärsverksamhetsplanen. Avslutningsvis beskriver de uppbyggnaden av sin egen affärsverksamhetsplan.</p> <p><u>Företag i inledningsskedet och företag under planering:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att i praktiska situationer definiera de grundläggande lösningarna för sitt företags affärsverksamhet. De diskuterar med sakkunniga inom den egna branschen, bedömer sina möjligheter samt gör utredningar och bedömningar i anslutning till affärsverksamhetsplanen. Avslutningsvis beskriver de uppbyggnaden av sin egen affärsverksamhetsplan.</p> <p>Bedömarna följer med och bedömer processen samt gör en skriftlig utvärdering av examensprestationerna. Examinanderna kompletterar sina examensprestationer genom att resonera över de grundläggande lösningarna i affärsverksamhetsplanen. Detta bedöms och utgör därefter en del av examensprestationerna.</p> <p>Bedömningarna, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering fogas till bedömningsmaterialet.</p>

Examinanderna gör upp en affärsverksamhetsplan

Definition av verksamhetsmiljö, marknad och konkurrensläge

Examinanderna

- beskriver verksamhetsmiljön för sitt företag med beaktande av konkurrensläget och framtidsutsikterna på marknaden
- drar för den egna företagsplaneringen viktiga slutsatser om verksamhetsmiljön och om väntade förändringar i marknads- och konkurrensläget
- gör på basis av det föregående upp planer för att säkra och utveckla konkurrensförmågan.

Definition av produkter och tjänster

Examinanderna

- beskriver produkterna och tjänsterna i enlighet med den egna affärsidén
- produktifierar sina produkter och tjänster genom att ange deras viktigaste konkurrensfaktorer och marknadsföringskanaler
- kan innovativt reflektera över affärsverksamhetsmöjligheter som skulle komplettera de egna produkterna och tjänsterna.

Definition av kunder

Examinanderna

- beskriver de kundgrupper de valt
- gör planer för att nå de valda kundgrupperna.

Definition av ekonomi och finansiering

Examinanderna

- definierar finansieringsprocessen i sitt företag
- gör upp en realistisk finansieringsplan för sitt företag
- gör upp en realistisk resultatbudget för sin affärsverksamhet
- beskriver företagets ekonomiförvaltning
- visar sig kunna utnyttja information från bokslut och balansräkning då de sköter företagets ekonomi och finansiering.

Yrkesskickligheten påvisas på olika sätt beroende på i vilket skede företaget är.

Existerande företag, företag i inledningsskedet och företag under planering:

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet då de gör upp en egen affärsverksamhetsplan och diskuterar med sakkunniga inom olika branscher samt med erfarna företagare. De kompletterar sina examensprestationer med affärsverksamhetsplanen, övriga planer, kalkyler och dokument.

Bedömarna följer med och bedömer processen samt ger en skriftlig utvärdering av examensprestationerna.

Bedömningarna, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering fogas till bedömningsmaterialet.

Definition av organiseringen av verksamheten

Examinanderna

- väljer en för den egna företagsverksamheten lämplig företagsform och därtill hörande administrativa lösningar, vid behov med hjälp av sakkunniga
- beskriver hur olika funktioner är organiserade, t.ex. produktion, inköp, försäljning och administration
- fastställer personalbehovet som affärsverksamheten förutsätter.

Uppgörande av en affärsverksamhetsplan

Examinanderna

- gör utgående från sina beslut upp en skriftlig affärsverksamhetsplan
- bedömer och resonerar kring möjligheterna att genomföra den egna affärsverksamhetsplanen.

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och en bedömningsgrupp deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått, sina egna självvärderingar samt de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från givna bedömningar och dokument.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte där de beslutar om de skall föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns samt ger ett skriftligt utlåtande över sitt beslut.

3 § Genomförande av en affärsverksamhetsplan

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Sätten att påvisa yrkesskicklighet
<p>Examinanderna startar affärsverksamheten för sitt företag enligt den uppgjorda planen</p> <p><i>Grundande av företag</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• vidtar de åtgärder för att grunda sitt företag som den valda företagsformen kräver, vid behov med hjälp av sakkunniga• utnyttjar sin affärsverksamhetsplan vid finansierings- och övriga diskussioner. <p><i>Inledande av affärsverksamhet</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• gör de anskaffningar som behövs för att inleda affärsverksamheten• ingår de avtal som ansluter till inledandet av affärsverksamheten• sätter igång produkt- eller serviceproduktionen• organiserar företagets administration och de administrativa rutinerna. <p><i>Inledande av marknadsföring och försäljning</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• bedömer behovet av att använda utomstående experter inom marknadsföringen• riktar marknadsföringen till de valda målgrupperna• sätter igång försäljningen till de valda kundgrupperna. <p><i>Ekonomiförvaltning och finansiering</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• organiserar ekonomiförvaltningen i sitt företag med hjälp av sakkunniga• väljer motiverade finansieringslösningar med beaktande av risker och kostnader• ser till sitt företags likviditet.	<p>Yrkesskickligheten påvisas på olika sätt beroende på i vilket skede företaget är.</p> <p><u>Existerande företag:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att utvärdera sin nuvarande affärsverksamhet i relation till den nya planen samt då de inleder den planerade verksamheten. De diskuterar med sakkunniga inom branschen och utnyttjar offentlig och privat service. Examinanderna vidtar de åtgärder som förutsätts vid inledande av affärsverksamhet och som fastställs i examensgrunderna. De kompletterar det påvisade kunnandet med olika dokument och kalkyler.</p> <p><u>Företag i inledningsskedet:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i praktiska situationer med att inleda sin företagsverksamhet i enlighet med den uppgjorda affärsverksamhetsplanen. De diskuterar med sakkunniga inom branschen och utnyttjar offentlig och privat service. Examinanderna vidtar de åtgärder som förutsätts vid inledande av affärsverksamhet och som fastställs i examensgrunderna. De kompletterar det påvisade kunnandet med olika dokument och kalkyler.</p> <p><u>Företag under planering:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet med en konkret plan för sitt blivande företag om inledande av affärsverksamhet. De diskuterar med sakkunniga inom branschen och utnyttjar offentlig och privat service. Examinanderna gör upp konkreta planer för att vidta de åtgärder som krävs vid inledande av affärsverksamhet och som fastställs i examensgrun-</p>

	<p>derna. De kompletterar det påvisade kunnandet med olika dokument och kalkyler.</p> <p>Bedömarna följer med och bedömer processen samt ger en skriftlig bedömning av examensprestationerna.</p> <p>Bedömningarna, de bedömda dokumenten och examinander- nas självvärdering fogas till bedömningsmaterialet.</p>
<p>Examinanderna bedriver och utvecklar sin företagsverksamhet i enlighet med affärsverksamhetsplanen</p> <p><i>Uppföljning av hur verksamhetsmiljön utvecklas</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • följer med förändringar i verksamhetsmiljön, konkurrensläget och på marknaden. • upprätthåller en branschkännedom som den egna affärsverksamheten förutsätter • följer med teknologisk utveckling som berör den egna affärsverksamheten • bedömer hur förändringarna påverkar den egna affärsverksamheten • utvecklar sin affärsverksamhet på det sätt som förändringarna förutsätter för att säkra konkurrensförmågan. <p><i>Ledning av företaget</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • leder affärsverksamheten i sitt företag • följer med verksamhetens effektivitet och lönsamhet och vidtar vid behov korrigerande åtgärder • sørjer för att lagstiftningen samt avtal och förpliktelser följs • genomför planerade utvecklingsåtgärder och ser till att affärsverksamhetsplanen uppdateras. 	<p>Yrkesskickligheten påvisas på olika sätt beroende på i vilket skede företaget är.</p> <p><u>Existerande företag och företag i inledningsskedet</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet i praktiska situationer då de bedriver företagsverksamhet i enlighet med den uppgjorda affärsverksamhetsplanen. De kompletterar sina examensprestationer med olika dokument, rapporter och kalkyler.</p> <p><u>Företag under planering:</u> Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet med en konkret plan för bedrivande av affärsverksamhet i sitt blivande företag. De kompletterar sina examensprestationer med olika dokument, rapporter och kalkyler.</p> <p>Bedömarna följer med och bedömer processen samt ger en skriftlig bedömning av examensprestationerna.</p> <p>Bedömningarna, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering fogas till bedömningsmaterialet.</p>

Marknadsföring och försäljning

Examinanderna

- sköter om kundrelationerna i sitt företag
- genomför marknadsförings- och försäljningsåtgärder
- följer med marknadsföring och försäljning samt vidtar vid behov korrigerande åtgärder.

Ekonomi

Examinanderna

- följer med utvecklingen av det egna företagets lönsamhet, likviditet och soliditet
- bedömer med hjälp av nyckeltal sitt företags ekonomiska situation och vidtar vid behov korrigerande åtgärder.

Utveckling som företagare

Examinanderna

- behärskar sin egen tidsanvändning
- sörjer för att den egna och den eventuella personalens ork och arbetsförmåga upprätthålls
- utvecklar metodiskt sin egen yrkesskicklighet
- bedömer sina egna företagarfärdigheter och planerar hur de kan vidareutvecklas.

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och en bedömningsgrupp deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått, sina egna självvärderingar samt de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från givna bedömningar och dokument.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte där de beslutar om de skall föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns samt ger ett skriftligt utlåtande över sitt beslut.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
kirjasto@oph.fi
www.utbildningsstyrelsen.fi